

Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSARBETE RF

Eduskunta

Sivistys- ja tiedejaosto

Lausunto: HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Koronapandemia on vaikuttanut eri tavoin vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaan ja talouteen – verkkokurssien ja webinaarien tarjonta on kasvanut nopeasti ja pysyvästi. Samalla vuoden 2020 opiskelijamaksujen ja maksupalvelutoiminnan menetykset on kompensoitu valtion taholta ylimääräisten erityisavustusten muodossa, mikä on osaltaan vakauttanut taloustilannetta. Mutta kun pandemia näyttää jatkuvan pitkään vuoteen 2021, ovat talouden näkymät vielä haasteelliset, etenkin alueilla joissa viruksen tartuntaketjut näkyvät myös oppilaitoksissa pienenevinä opiskelijamäärinä.

Hallitus on budjettiriihessä 15-16.9.2020 hyväksynyt esityksen eduskunnalle vuoden 2021 valtion talousarvioksi, jossa Vapaan sivistystyön momentille 29.10.31 on osoitettu 160,973 M€ määräraha. Siitä 155,555 M€ on valtionosuutta ja 5,418 M€ on valtionavustusta. Edellisen talousarvion lisäykset jatkuvaan oppimiseen on poistettu (-7,5 M €) samalla kun ehdotus sisältää suhteellisen pienen lisäyksen (1,8 M€) oppivelvollisuuden pidentämiseen. VST ry tukee myös kesäyliopistojen ja muiden vst-oppilaitosten avoimen korkeakoulun opintoja sitoutuen toiminnallaan hallitusohjelman mukaisiin tavoitteisiin nostaa korkeakoulutettujen osuutta nuorista aikuisista 50 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä – tähän tarvitaan vapaaseen sivistystyöhön lisäresursseja.

Jatkuvan oppimisen uudistuksen tiekartta strategisena rahoituksena

Hallitusohjelmassa on mainittu 75% työllisyysaste, jonka saavuttamiseksi tarvitaan laaja kirjo poliittis-taloudellisia toimia ja koulutuksellisia panostuksia: ohjelmassa tunnistetaan vaikeasti työllistyvät ryhmät kuten ikääntyneet, pelkän perusasteen koulutuksen varassa olevat, osatyökykyiset, vammaiset ja maahanmuuttajataustaiset.

Työn murros ja digitalisaatio muuttavat eniten matalamman koulutustason töitä, jolloin uudet osaamistarpeet korostuvat siinä ryhmässä, joka ei liioin osallistu aikuiskoulutukseen. **Vapaa sivistystyö tarjoaa matalan kynnyksen oppimisen paikkoja ja palvelumuotoilua kohdennusta juuri sille vaikeasti työllistyvälle kohderyhmälle, joka tarvitsee perus- ja digitaitojen päivittämistä, oppimaan oppimista ja konseptoituja osaamiskokonaisuuksia ja moduuleja.**

Koska jatkuvan oppimisen uudistamistyö on pitkäjänteistä eri oppilaitosten yhteistyötä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti osana jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmää, VST ry näkee tarpeellisenä että jatkuvan oppimisen resurssien allokointi erityisavustuksella (5 milj. euroa) jatkuu koko hallituskauden ajan. VST ry tähdentää että asiaa ei korjata kertaluonteisella korjausliikkeellä, vaan tarvitaan pitkäjänteisempää strategista rahoitusta jatkuvan oppimisen aliedustettujen ryhmien osaamistarpeisiin.

VST ry pitää hyvänä budjettiriihen kirjausta ”Jatkuvaan oppimiseen panostetaan 40 miljoonaa euroa. Rahoitus kohdennetaan erityisesti työikäisen väestön osaamisen kehittämiseen, heikkojen perustaitojen omaavien osaamisen vahvistamiseen sekä ikääntyneiden työllistymisen helpottamiseen.” Kun vuonna 2021 perustettava jatkuvan oppimisen palvelukeskus aloittaa määrärahan allokoointia hankintamenettelyllä syksyllä 2021, on huomioitava alueellisten vst-oppilaitosverkostojen valmiudet tarjota täsmäkoulutuksia työn ja osaamisen kohtaantohaasteeseen.

Maahanmuuttajakoulutuksiin riittämättömät resurssit

Talousarvioesityksessä 2021 vapaana sivistystyönä järjestettävään maahanmuuttajakoulutukseen on kohdennettu 4,9 M€. Summa on sama kuin kuluvana vuonna. **Talousarvioesityksessä ei edelleenkään kohdenneta riittäviä resursseja tämän ryhmän kouluttamiseen. VST ry painottaa, että vapaa sivistystyö kantaa laajaa vastuuta maahanmuuttajien aktiivisesta kotoutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan; tällä on kasvavaa kansantaloudellista merkitystä sekä työllistäviä vaikutuksia.**

Maahanmuuttajien koulutuksessa otettiin käyttöön uusi järjestämis- ja rahoitusmalli vapaan sivistystyön oppilaitoksissa vuoden 2018 alussa. Koulutuksessa keskitytään kotoutumissuunnitelman mukaisiin luku- ja kirjoitustaidon sekä suomen/ruotsin kielen opintoihin. Opinnot vahvistavat myös opiskelijoiden yhteiskunta- ja työelämäorientaatiota. Hallitusohjelmassa linjataan, että kotoutumista kehitetään eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnön (01/2019) pohjalta. Tarkastusvaliokunnan mietinnössä esitetään, että vapaan sivistystyön oppilaitosten ja kolmannen sektorin osuutta kotoutumisesta tulee lisätä. Vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat tuloksekkaasti toteuttaneet erilaisille maahanmuuttajaopiskelijoille kotoutumista edistäviä opintoja.

Vuoden 2018 alusta voimaan tulleen vapaan sivistystyön lakimuutoksen tavoitteena oli, että vapaan sivistystyön valtionosuusrahoituksella järjestettävään maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen ja ohjaukseen saadaan 100% rahoitus, joka kattaa sekä koulutuksen valtionosuuden että opiskelijamaksujen osuuden. **VST ry kiinnittää huomiota siihen, että maahanmuuttajien koulutukseen talousarvioesityksessä 2021 kohdennettu rahoitus (momentti 29.10.31, 4,9 M€) ei ole todellisesti 100-prosenttista rahoitusta, vaan sillä katetaan vain opiskelija-maksujen osuus.** Oppilaitokset käyttävät koulutuksessa perusrahoituksena omaa valtionosuuteen oikeuttavaa suoriterahoitustaan ja kattavat talousarviossa 2021 olevalla lisärahoituksella jäljelle jäävän 35:n tai 43:n prosentin rahoitusosuuden. **Tämä epäkohta pitäisi ratkaista myöntämällä suoritteita varten valtionosuusrahoitusta näille koulutuksille. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä asiaan on kiinnitetty huomiota jo 12.12.2019 ja edellytetty, että vapaan sivistystyön maahanmuuttajakoulutuksen taataan tarvittavat resurssit – lisätarve vapaan sivistystyön suoritteisiin on 7 M€ vuonna 2021, jotta onnistuneeksi todettu kotoutumisen reitti voidaan turvata. Budjettiriihen 2021 työllisyystoimia koskevalle liitteelle on kirjattu, että heikommassa asemassa olevien maahanmuuttajien riittävän koulutustarjonnan ja ohjauksen varmistamiseksi lisätään rahoitusta vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Tätä lisäystä ei ole talousarvioesityksessä tehty. Asia on myös mukana valmistelussa kotoutumisen selonteossa, joka käsitellään eduskunnassa 2/2021 sekä Valtion kotouttamisohjelmassa (Valko).**

Mahdollisuus kielen oppimiseen ja suomalaiseen yhteiskuntaan orientoivan koulutukseen tulisi olla mahdollista myös niille, joiden kotoutumisaika on päättynyt ja jotka eivät ole eri syistä voineet osallistua riittävästi suomen/ruotsin kielen ja kulttuurin koulutukseen työllistyäkseen tai kotoutuakseen kokonaisvaltaisesti suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä ryhmä jää edellä kuvatun kotoutumissuunnitelmaan perustuvan valtionosuusrahoituksella järjestetyn koulutuksen sekä muun kotoutumiskoulutuksen ulkopuolelle. Erityisen tärkeä kohderyhmä on maahanmuuttajanaiset. Eduskunnan tarkastusvaliokunta edellytti mietinnössään, että hallitus ryhtyy viivytyksettä toimiin maahanmuuttajataustaisten naisten työllistämisen edistämiseksi ja katsoi, että maahanmuuttajanaiset tulee asettaa kotouttamispalveluiden erityiseksi kohderyhmäksi. **Kotoutumisajan ylittäneiden koulutuspalvelujen turvaamiseksi tulisi resursoida tälle ryhmälle lukutaitokoulutusta osana vapaan sivistystyön oppilaitosten kieli-, kulttuuri-, yhteiskunta- sekä työelämävalmiuksia edistävien koulutuksien järjestämistä.**

Rahapelitoiminnan tuottojen romahdus uhkaa järjestöllistä sivistystyötä

Liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksen rahoitus katetaan Rahapelitoiminnan tuotoilla edunsaajille. Vuodelle 2021 rahapelitoiminnan tuotot kompensoidaan täysimääräisinä edunsaajille valtion budjettivaroista. Ministeri Saarikko on todennut, että tämä ei ole mahdollista tulevina vuosina. Vapaa Sivistystyö ry kantaa huolensa liikunnan koulutuskeskusten toteuttaman vapaan sivistystyön rahoituksen jatkuvuuden turvaamisesta tulevaisuudessa.

Järjestöjen vapaan sivistystyön rahoitus muodostuu opintokeskuksen valtionavustuksesta myönnettävästä tuesta ja järjestöjen omarahoitusosuudesta. Merkittävä osa nuorisojärjestöjen ja sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoituksesta tulee veikkausvoittovarojen tuotosta. Veikkauksen tuottojen laskun myötä kasvanut epävarmuus järjestöjen rahoituksen jatkuvuudessa vaarantaa myös osaltaan järjestöjen koulutustoiminnan toteuttamisen ja lisää suoraan taloudellisen tuen tarvetta opintokeskusten rahoituksesta. Veikkauksen tuottojen vähentymisen kompensoiminen kestävästi muulla valtion rahoituksella on välttämätön edellytys opintokeskusten järjestöjen kanssa yhteistyössä toteutettavan koulutustoiminnan ylläpitämiselle.

Hallituksen psta

Helsingissä 28.10.2020 Björn Wallén, pj

bjorn.wallén@sivistystyo.fi

SUOMEN KESÄYLIOPISTOT RY:N HALLITUKSEN ESITYS

Pitkäjänteinen kansalaisten osaamisen kehittämistyö ja sitä tukeva yhteistyö eri toimijoiden kanssa vaatii taloudellisia lisäresursseja. Suomen kesäyliopistot ry esittääkin, että talousarvioon lisätään tätä tarkoitusta varten kesäyliopistoille kohdistettua erityisavustusta 750 000€, joka jatkuu koko hallituskauden ajan.

Kesäyliopistojen keskusjärjestö Suomen kesäyliopistot ry pyytää pikaisia käytännön toimenpiteitä kesäyliopistojen valtionrahoituksen vajauksen korjaamiseksi vapaassa sivistystyössä toimivien oppilaitosten tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi. Yhdistyksen hallitus esittää, että kesäyliopistojen valtionrahoitus nostetaan 90% oppilaitosten koulutustoiminnan turvaamiseksi ja kehittämiseksi.